

Oologická sbírka Josefa Musílka (1885-1941) v Národním muzeu v Praze

Oological collection of Josef Musílek (1885-1941) in the National Museum in Praha

Jiří Mlíkovský

Zoologické oddělení, Národní muzeum, Václavské náměstí 68, CZ-155 79 Praha 1, Česká republika; e-mail: jiri.mlikovsky@nm.cz

Úvod

Josef Musílek (1885-1941) byl jedním z nejvýznamnějších českých ornitologů první poloviny 20. století (viz ČERNÝ 1941, KLIKA 1941, ROBL 1946, ŠRÁMEK-HUŠEK 1946, GEBHARDT 1964, OBHLÍDAL 1985, 1991, HUDEC 1999). Kromě četných jiných aktivit sbíral Musílek v letech 1912-1937 ptačí vejce. Po jeho smrti prodaly roku 1961 Musílkovy dcery H. Bendová a H. Michálková sbírku do Národního muzea v Praze, kde je dodnes uložena v Zoologickém oddělení pod přírůstkovým číslem 88/1961 a inventárními čísly P6V 45640-46005 a P6V 100000-100155. V době revize (jaro 2004) obsahovala 1621 vajec v 522 snůškách.

Vznik sbírky

Snůšky i jednotlivá vejce v Musílkově sbírce jsou zpravidla opatřené informací o místě a datu sběru. Až na výjimky z nich však nelze vyčíst, kdo vejce sbíral, resp. jak se do Musílkovy sbírky dostaly. Na Pardubicku, v Dolních Rakousích a při sibiřské anabázi sbíral Musílek vejce zřejmě především sám. Záznamy na etiketách svědčí o tom, že další vejce dostal od pánů Cipra, B. Hupky, Krause (z Dobříše), Aloise Mrázka (1897-1960) a Františka Mocka (1900-1960).

Podle údajů, kdy a kde byla vejce sbírána, lze nicméně ve vývoji Musílkovy sbírky vysledovat tyto etapy:

1896-1912: Vejce z Laponska, Uher, Německa a Česka (Dobříš). Většinou nemají přesnou lokalitu. Vejce z Dobříše získal Musílek od jistého pana Krause. Původ ostatních vajec není známý, ale i ta Musílek pravděpodobně získal z cizí sbírky nebo sbírek.

1912-1915: Vejce z Pardubicka. Intenzivní sběratelská činnost Musílka, striktně omezená na širší okolí Pardubic. Nejstarší dochovanou snůškou jsou 4 vejce sýkory koňadry (*Parus major*), sebrané 17.05.1912 v Nemošicích. Poslední snůškou, kterou Musílek získal v tomto období je 7 vajec chřástala vodního (*Rallus aquaticus*), sebraných 11.07.1915 u Rybníčku za Vysokým Chvojnem. S největší intenzitou se Musílek věnoval sběru vajec v letech 1913-1914 (obr. 1-2).

1916: Vejce z Dolních Rakous. Z tohoto roku nepocházejí žádné sběry z Pardubicka, sbírka však obsahuje 15 snůšek sebraných 15.04.-10.06.1916

v okolí Tullnu v Dolních Rakousech. Je tedy možné, že tuto hnízdní sezónu strávil Musílek právě tam.

1918-1920: Vejce z Asie a Kanady. Krátce po skončení sběratelské činnosti v Dolních Rakousech, už v červenci téhož roku, upadl Josef Musílek jako voják 30. pěšího pluku do ruského zajetí. V Rusku poté vstoupil do československých legií, kde působil jako houslista v orchestru 9. pěšího pluku Karla Havlíčka Borovského (ROBL 1946). S tímto plukem přešel po transsibiřské magistrále přes asijský kontinent až do Vladivostoku, odkud se s ním do Evropy vrátil přes Kanadu (ŠTEIDLER 1937). Během této cesty sbíral Musílek vejce ptáků nejprve na střední Sibiři u Šumichy (1918, bez bližšího datování), Krasnojarsku (08.05.-09.06.1919) a Kaňsku (20.06.-18.07.1919), potom na Dálném Východě v severovýchodní Číně a oblasti Vladivostoku (21.04.-03.06.1920) a konečně ve vojenském prostoru Valcartier na jihu kanadské provincie Quebec (01.07.-11.07.1920).

1921-1937: Vejce z Pardubicka a Podkarpatské Rusi. Po návratu ze sibiřské anabáze sbíral Musílek vejce ptáků opět na Pardubicku, ve stejné oblasti jako již v letech 1912-1915. Z let 1933 (10 snůšek) a 1934 (1 snůška) jsou v Musílkově sbírce obsažena i vejce ze vsi Velika Kom'jaty na Ukrajině (tehdy Velké Komňaty na Podkarpatské Rusi). Ve stejné době sbíral Musílek na Pardubicku, takže vejce z Podkarpatské Rusi pravděpodobně dostal od Josefa Danihelky (1908-1997), který pocházel z Pardubicka a v 30tých letech minulého století působil jako učitel ve Velika Kom'jaty, odkud zasílal i vyčpané ptáky do sbírek Národního muzea v Praze (kde jsou uloženy dodnes). Posledním rokem, kdy Musílek vejce sbíral, byl rok 1936. Poslední sebranou snůškou se 21.06.1936 stalo u Bohdanče 7 vajec čírky obecné (*Anas crecca*). Roku 1937 přibýlo již jen jediné vejce bažanta (*Phasianus colchicus*), pravděpodobně od nějakého chovatele.

Množství přírůstků v jednotlivých letech je znázorněno na obr. 1 (počet snůšek, ať již úplných nebo neúplných) a 2 (počet vajec), a to podle stavu sbírky na jaře 2004.

Lokality

Vejce v Musílkově sbírce pocházejí z lokalit, které jsou níže uspořádané podle států. V závorkách jsou uvedeny vysvětlující poznámky, příp. původní znění názvu dané lokality. Geografická pozice lokalit je v Česku vyznačena číslem mapového pole (viz PRUNER & MÍKA 1996), v ostatních státech pomocí geografických koordinát.

Česko (Pardubicko): Albrechtice nad Orlicí (5862), Bohdaneč (5960, tímto názvem Musílek označoval jak Bohdanečský rybník, tak přilehlé město Lázně Bohdaneč), Bohdanečský rybník (viz Bohdaneč), Borek (5861), Bukovka (5859), Čeperka (5860), Černá za Bory (5961), Doubravice (5960), Drozdice (5960), Dubovec (5861; les), Familie (blíže nelokalizováno; u Musílka „les za Familii“), Habřina (5859; les), Homole (5861; les), Horní Raškovice (6059), Choteč (5961), Jezbořice (6060), Jezero (viz Pohránovský rybník), Kolín–Sendražice (5957), Koloděje (viz Velké Koloděje), Komárov (5958), Kunětická hora (5960), Lázně Bohdaneč (viz Bohdaneč), Lodrantský rybník (5962), Mordíř (5961; rybník), Nemošice (5960; u Musílka často „Nemošická stráž“), Opočinec (5959), Ostřešany (6060; u Musílka „Vostřešany“), Pardubice

(5960), Pardubičky (5960), Poběžovice (5861, 5961, 5862), Pohranovský rybník (5960), Polabiny (5960), Proudnický rybník (5858; u Musílka „ryb. Proudnice“), Smílek (5961; rybník), Spojil (5960), Srch (5960), Stéblová (5960), Studánka (5960), Studená voda (5861; les), Svinčany (6059), Šmatlán (5861, 5961; rybník), Štětín (5960), Třebřichy (6060), Týnišťko (5962, 6062), Újezdský rybník (5861), Velké Koloděje (5961; u Musílka „Kolodějský revír“), Vestec (6060), Vinice (5960), Vysoká nad Labem (5860, 5861), Vysoké Chvojno (5861; u Musílka často jen „Chvojno“), Žďárský rybník (5862), Žernov (5961), Žiželice (5858);

Česko (ostatní části republiky): Dobříš (6250, 6251), Havranec (5760; les; u Musílka 1939: 68 „Havránek“), Nový rybník (6547), Veltrusy (5751, 5752);

Čína: Duiquingshan (45°55' N, 126°20' E; u Musílka „Dujcyňšan“);

Kanada: Valcartier (46°53' N, 71°29' W; u Musílka „Valcartiers“);

Německo: Briesen (53°09' N, 13°40' E; u Musílka „Brisen“), Nauen (52°36' N, 12°53' E), Pinnow (53°04' N, 14°05' E; u Musílka „Pinnovo“), Sylt (54°54' N, 8°20' E);

Rakousko: Baumgarten an der March (48°18' N, 16°52' E), Bruck an der Leitha (48°01' N, 16°46' E), Freundorf (48°17' N, 16°02' E), Gaisruck (48°23' N, 16°04' E), Kleinstaasdorf (48°17' N, 16°04' E), Staasdorf (48°18' N, 16°04' E);

Rusko: Kansk (56°12' N, 95°43' E), Kiparisovo (43°27' N, 131°56' E; u Musílka „Kiparisov“), Krasnojarsk (56°01' N, 92°47' E), Poselok Baranovskij (44°22' N, 131°27' E; u Musílka „Rozj. Baranovskij“), Šumicha (55°56' N, 92°16' E);

Slovensko: Rusovce (48°03' N, 17°09' E; u Musílka „Oroszwar“);

Ukrajina: Velika Kom'jaty (48°14' N, 22°58' E; u Musílka „Velké Komňaty“);

Neidentifikované lokality: Karasuondo (v Laponsku), Kuchňava (u Levic), Quirun.

Systematický přehled

Následující přehled vajec ve sbírce Josefa Musílka je uspořádán systematicky podle českého standardu (např. HUDEC et al. 1995, MLÍKOVSKÝ 2003), exotické druhy jsou zařazeny přiměřeně svému systematickému postavení. Přehled je rozčleněn do sekcí, které odpovídají etapám ve vzniku sbírky (viz výše). Za jménem druhu jsou vždy abecedně uvedeny lokality a v rámci nich chronologicky data sběrů jednotlivých snůšek. V hranatých závorkách uvedené číslo značí, kolik vajec je v dané snůšce. Všechny tyto údaje se vztahují na stav sbírky v červenci 2004. V sekci „Pardubicko“ jsou někde v hranatých závorkách uvedena písmena, která odkazují na kód snůšky, jak ho uvádí MUSÍLEK (1946). Pokud MUSÍLEK (1946) snůšky písmeny neoznačil, jsou jim zde přiřazena podle pořadí, v jakém se u MUSÍLKA (1946) vyskytují v textu. Vyznačeny jsou i snůšky, o nichž se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

V textu jsou použité tyto zkratky: s.d. = bez data; s.l. = bez lokality.

Pardubicko (1912-1915, 1921-1937)

Podiceps grisegena: Mordíř 05.1914 [1a].

Podiceps nigricollis: Bohdaneč 06.06.1913 [2], 25.05.1934 [3a]. – O hnízdě z roku 1913 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

Ixobrychus minutus: Šmatlán 16.07.1930 [1a]. – MUSÍLEK (1946: 124) datuje toto hnízdo do roku 1931.

Ciconia ciconia: Komárov 15.04.1931 [1]. – Viz MUSÍLEK (1946: 121).

Anas crecca: Bohdaneč 21.06.1936 [7a], Vysoké Chvojno s.d. [1]. – O hnízdě z Vysokého Chvojna se Musílek (1946) nezmiňuje.

Anas platyrhynchos: Bohdaneč 13.05.1934 [5], Mordíř 01.05.1914 [2], Smílek 06.06.1915 [4], Vysoké Chvojno 04.05.1915 [9], Žďárský rybník 05.05.1914 [2].

Anas querquedula: Bohdaneč 29.05.1935 [3b].

Anas clypeata: Bohdaneč 14.05.1934 [10a].

Pernis apivorus: Vysoké Chvojno 28.05.1923 [2a], Žernov 29.05.1925 [1b]

Accipiter nisus: Albrechtice 25.05.1914 [4b], Poběžovice 23.05.1914 [5a]

Accipiter gentilis: Týniště s.d. [1]. – O tomto hnízdě se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

Falco tinnunculus: Albrechtice 02.05.1923 [4a], Čeperka 26.04.1933 [5c], 02.05.1933 [4d], Vysoká nad Labem 12.05.1931 [4b]

Tetrao tetrix: Homole 02.06.1914 [3d], Poběžovice jaro 1913 [5b], 05.05.1914 [2c], Vysoké Chvojno 09.06.1931 [2]. – O hnízdě z roku 1931 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje. Přesná data nálezu z Homole nebyla uvedena na etiketě, ale byla převzata z MUSÍLKA (1946: 167).

Perdix perdix: Poběžovice 1914 [10], Vysoké Chvojno 02.06.1914 [4], 27.05.1915 [14], 06.06.1925 [16], 13.05.1932 [3], 03.07.1932 [11]

Coturnix coturnix: Choteč 11.06.1921 [8c], Drozdice 15.06.1913 [1a], Poběžovice 1914 [8b], Třebřichy s.d. [2]. – O hnízdě z Třebřich se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

Phasianus colchicus: Čeperka 04.06.1936 [2b], Pardubice 11.06.1937 [1], Poběžovice s.d. [1]. – O hnízdech z Pardubic a Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje. V těchto případech se může jednat o jednotlivá vejce, která dostal od chovatelů (srov. MUSÍLEK 1946: 169-170).

Rallus aquaticus: Vysoké Chvojno 11.07.1915 [7a].

Crex crex: Vysoké Chvojno 12.06.1923 [13c], 12.06.1923 [10c], 30.06.1923 [10d].

Gallinula chloropus: Vysoké Chvojno 14.06.1914 [7]. – O tomto hnízdu se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

Fulica atra: Bohdaneč 13.05.1934 [8], Mordíř 04.05.1914 [3]. Pohranovský rybník 19.05.1913 [4].

Vanellus vanellus: Bohdaneč 14.04.1936 [4], 14.04.1936 [4], 14.04.1936 [4], 14.04.1936 [4], Borek 14.05.1935 [3], Drozdice 07.06.1913 [3]. – Viz též MUSÍLEK (1939a).

Gallinago gallinago: Bohdaneč 13.05.1934 [3c], 09.05.1936 [2c], Poběžovice 1914 [2], Vysoké Chvojno s.d. [1], Žďárský rybník 30.06.1914 [1a]. – O hnízdě z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje. Vejce z Vysokého Chvojna není na etiketě blíže označené, může se však jednat o vejce z hnída „b“, které MUSÍLEK (1946: 156) našel 16.06.1915 u Mordíře pod Vysokým Chvojnem. Viz též MUSÍLEK (1939a).

- Scolopax rusticola*: Albrechtice 24.04.1914 [3a]. – Viz též MUSÍLEK (1939a).
- Limosa limosa*: Bohdaneč 10.05.1934 [3a], 13.05.1934 [4], 13.05.1934 [4], 13.05.1934 [4], 13.05.1934 [4], 23.04.1935 [1], 23.04.1935 [2], 23.04.1935 [3], 03.05.1935 [3]. – Dne 13.05.1934 našel MUSÍLEK (1946: 154) u Bohdanče 4 hnízda břehoušů (b, c, d, e) s různě nasezenými vejci; z dokumentace však není jasné, která snůška v jeho sbírce pocházela z kterého hnízda. O hnízdech z roku 1935 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Tringa totanus*: Bohdaneč 13.05.1934 [4], 14.05.1934 [4], 23.04.1935 [4], 23.04.1935 [4], 03.05.1935 [4], 03.05.1935 [1], 03.05.1935 [1], 09.05.1936 [3], 13.05.1936 [4], Žďárský rybník 04.05.1914 [1]. – Viz též MUSÍLEK (1939a).
- Tringa ochropus*: Bohdaneč 03.05.1935 [3a], 07.05.1935 [1b]. – Tyto snůšky jsou prvním dokladem o hnízdění vodouše kropenatého v Česku (MUSÍLEK 1936, 1946: 151).
- Larus ridibundus*: Bohdaneč 02.06.1933 [3], 02.06.1933 [1], 02.06.1933 [1], 02.06.1933 [1], 02.06.1933 [2], 02.06.1933 [1], 02.06.1933 [1], 21.06.1933 [3], 21.06.1933 [2], 10.05.1934 [3], 10.05.1934 [3], 10.05.1934 [2], 10.05.1934 [3], 31.05.1934 [3], 31.05.1934 [1], 31.05.1934 [3], 02.06.1934 [3], 02.06.1934 [1], 02.06.1934 [2], 08.06.1934 [2], 29.05.1935 [2], 29.05.1935 [2], 29.05.1935 [3], 29.05.1935 [3], 29.05.1935 [3], 07.05.1936 [3], 07.05.1936 [3], 07.05.1936 [3], Lodrantický rybník 22.05.1935 [1], 22.05.1935 [1], Proudnický rybník 10.05.1930 [4], 10.05.1930 [4], 10.05.1930 [2], 10.05.1930 [2], Újezdský rybník 04.05.1936 [3], 04.05.1936 [2], Vysoké Chvojno 10.05.1921 [1], Žiželice 16.05.1931 [4], 16.05.1931 [2], 16.05.1931 [2], 16.05.1931 [4]
- Columba oenas*: Čeperka 27.04.1934 [2b], Poběžovice 1914 [2], Vysoké Chvojno 02.06.1914 [2a], 09.07.1929 [1]. – O hnízdech z Poběžovic a z Vysokého Chvojna 1929 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Columba palumbus*: Poběžovice 03.05.1914 [2b], 1914 [2], Vysoká nad Labem 01.05.1935 [2c], Vysoké Chvojno 06.05.1921 [2]. – O druhém hnízdě z Poběžovic a o hnízdě z Vysokého Chvojna se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Streptopelia turtur*: Bohdaneč 25.05.1934 [2d], Vysoké Chvojno 19.06.1923 [2c]. – MUSÍLEK (1946: 143) upřesnil, že hnízdo z Bohdanče našel u rybníku Nadýmač a hnízdo od Vysokého Chvojna v lese Žernov.
- Cuculus canorus*: Nemošice 02.06.1913 [1a – z hnízda *Acrocephalus palustris*], Poběžovice 1914 [1 – z hnízda *Phoenicurus phoenicurus*], 1914 [1 – z hnízda *Phoenicurus phoenicurus*]. – Roku 1914 našel MUSÍLEK (1946: 105) u Poběžovic tři hnízda rehků zahradních s kukaččími vejci (b, c, d). Z dokumentace však nevyplývá, z kterých z těchto hnízd vzal vejce kukačky do své sbírky.
- Athene noctua*: Nemošice 05.1913 [3a], Vysoké Chvojno 12.05.1921 [3b]. – Vejce od Nemošic byla pravděpodobně sebrána 08.05.1913 (viz MUSÍLEK 1946: 107).
- Strix aluco*: Vysoké Chvojno s.d. [1], Poběžovice 16.04.1924 [1b], Žernov s.d. [1], 02.03.1924 [5a]. – Identita obou jednotlivých vajec z Vysokého Chvojna a ze Žernova není jasná (srov. MUSÍLEK 1946: 108). Viz též MUSÍLEK (1939b).
- Caprimulgus europaeus*: Koloděje 23.06.1913 [2a], Poběžovice 15.06.1914 [2c], Vysoké Chvojno 08.06.1914 [1b], 15.06.1924 [2d]. – Musílek

(1946: 99) lokalitu Poběžovice uvádí jako „les u Vys. Chvojna“. Neúplná data z etikety byla doplněna podle MUSÍLKA (1946: 99). Musílkova sbírka obsahuje i snůšku dvou vajec lelka, která není označena lokalitou ani datem. Podle MUSÍLKA (1946: 99) jsem tuto snůšku identifikoval jako tu, kterou našel 15.06.1924 u Vysokého Chvojna.

Apus apus: Bohdaneč 18.05.1933 [3a], 18.05.1933 [2a].

Jynx torquilla: Jezbořice 16.06.1936 [7b], Nemošice 02.07.1913 [7a].

Picus viridis: Poběžovice 06.05.1914 [3a], Vysoké Chvojno 22.04.1925 [1b], 20.05.1928 [1]. – MUSÍLEK (1946: 101) datuje snůšku z Poběžovic do roku 1915. O hnízdu od Vysokého Chvojna z roku 1928 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.

Drycopus martius: Poběžovice 06.05.1914 [2a].

Dendrocopos major: Poběžovice 25.05.1914 [2a].

Galerida cristata: Nemošice 15.06.1912 [2a].

Lullula arborea: Poběžovice 05.05.1914 [3a], Vysoké Chvojno 28.04.1922 [4b].

Alauda arvensis: Drozdice 10.06.1912 [4a], Nemošice 14.05.1913 [1c], Pardubičky 26.05.1913 [3d], Vysoké Chvojno 24.04.1915 [1f].

Riparia riparia: Kunětická hora 04.06.1914 [5c], 14.06.1913 [1a].

Hirundo rustica: Černá za Bory 21.05.1913 [4], Nemošice 19.05.1913 [2], 21.05.1916 [2], Poběžovice 1914 [3].

Delichon urbica: Nemošice 27.05.1913 [4a].

Anthus trivialis: Nemošice 28.05.1913 [5], Studánka 05.1912 [1], 09.06.1913 [6], Vysoké Chvojno 26.06.1914 [2].

Motacilla cinerea: Nemošice 21.05.1913 [4e], Vysoké Chvojno 28.04.1927 [5g].

Motacilla alba: Nemošice 13.06.1912 [2], 02.05.1913 [6], Pardubičky 07.05.1913 [4].

Erithacus rubecula: Opočinek 13.05.1931 [4e], Studánka 13.06.1912 [4a].

Phoenicurus ochruros: Horní Raškovice s.d. [2], Nemošice 15.06.1913 [4], Poběžovice 05.05.1914 [1], 1914 [6], 1914 [6].

Phoenicurus phoenicurus: Nemošice 12.05.1913 [4], 12.05.1913 [5], 15.05.1913 [2], Poběžovice 1914 [8], 1914 [6], Vysoké Chvojno 23.05.1922 [3], 18.05.1925 [3].

Saxicola rubetra: Nemošice 24.05.1912 [4a].

Turdus merula: Bohdaneč 02.04.1934 [4], Nemošice 14.04.1913 [3], Pardubice-Zámek 12.04.1913 [2], Spojil 16.04.1913 [2], 25.04.1913 [2], Žernov 14.04.1914 [3], 07.06.1914 [1].

Turdus pilaris: Vysoké Chvojno 06.05.1926 [6d].

Turdus philomelos: Bohdaneč 08.06.1934 [4], 25.04.1936 [4], Čeperka 16.05.1933 [3], 03.05.1936 [3], Habřina 18.04.1914 [3], Poběžovice s.d. [3], Spojil 16.04.1913 [4], 16.04.1913 [2], Srch 28.06.1935 [4], Žernov 14.04.1914 [1], 07.05.1914 [2].

Turdus viscivorus: Vysoké Chvojno 28.04.1924 [4a].

Acrocephalus palustris: Nemošice 02.06.1913 [4], 05.06.1913 [2], 18.06.1913 [4], Polabiny 24.05.1913 [2].

Acrocephalus scirpaceus: Bohdaneč 01.06.1933 [2a].

Acrocephalus arundinaceus: Vysoké Chvojno 14.06.1915 [5].

- Hippolais icterina*: Pardubice-Zámek 04.06.1912 [5a], Poběžovice 1914 [6].
– O hnízdu z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Sylvia nisoria*: Nemošice 03.06.1912 [1a], 10.06.1913 [1c].
- Sylvia curruca*: Bohdaneč 17.05.1933 [3], Nemošice 08.05.1913 [4], 19.05.1913 [3], 24.05.1913 [5], 23.05.1913 [5], 13.06.1913 [2], 15.05.1913 [4], 15.05.1913 [5], 19.05.1913 [5], 08.05.1913 [3], Studánka 15.05.1913 [2].
- Sylvia communis*: Bohdaneč 09.06.1933 [1].
- Sylvia borin*: Poběžovice 1914 [5], Polabiny 29.05.1912 [4a]. – O hnízdu z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Sylvia atricapilla*: Pardubice-Zámek 19.05.1913 [3a].
- Phylloscopus sibilatrix*: Vysoké Chvojno 15.05.1923 [6a].
- Phylloscopus collybita*: Studánka 07.05.1913 [6a], Studená Voda 01.06.1914 [1b]. – MUSÍLEK (1946) označil první lokalitu jako Černá za Bory, zatímco druhou jako les u Vysokého Chvojna.
- Muscicapa striata*: Nemošice 31.05.1913 [4], 05.06.1913 [3], Studánka 05.06.1913 [1], 13.06.1912 [1].
- Aegithalos caudatus*: Nemošice 03.06.1912 [1], 14.04.1913 [11a], Poběžovice 25.05.1914 [8c], Žernov 25.05.1915 [8d]. – O hnízdu z Nemošic 1912 se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Parus cristatus*: Poběžovice 13.05.1914 [6a].
- Parus ater*: Poběžovice 02.05.1914 [8a].
- Parus caeruleus*: Nemošice 14.04.1913 [8a].
- Parus major*: Nemošice 17.05.1912 [4], „Familie“ 15.05.1913 [9], Poběžovice 1914 [7], Vysoké Chvojno 27.04.1914 [2].
- Sitta europaea*: Vysoké Chvojno 20.04.1914 [6c].
- Certhia familiaris*: Poběžovice 23.04.1914 [4a], Vysoké Chvojno 04.05.1915 [6b].
- Oriolus oriolus*: Poběžovice 1914 [4], Vysoké Chvojno s.d. [1], Žernov 07.06.1914 [4c]. – O hnízdech z Poběžovic a Vysokého Chvojna se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Lanius collurio*: Nemošice 24.06.1912 [2], 26.05.1913 [3], 02.06.1913 [2], 05.06.1913 [4], 23.06.1913 [3], 23.06.1913 [3], Ostřešany 10.06.1913 [1], Poběžovice 1914 [3], Studánka 19.05.1912 [2], 22.05.1912 [5], 26.05.1913 [2], 03.06.1913 [5], 06.06.1913 [4], s.l. s.d. [4], Vestec 10.06.1913 [4], Vinice 26.05.1913 [2], Vysoké Chvojno 05.06.1914 [1], 29.05.1915 [5], 30.05.1915 [5], 05.06.1915 [3], 18.05.1925 [1], 30.05.1926 [5], 02.06.1931 [5], 04.06.1931 [2], 05.06.1931 [5], 06.06.1931 [4], 20.06.1931 [4], 21.06.1931 [5], 03.06.1932 [6], 03.06.1932 [6], 04.06.1933 [4].
- Lanius senator*: Vysoké Chvojno 10.06.1924 [4a].
- Garrulus glandarius*: Poběžovice 25.04.1914 [7a], 1914 [5]. – O druhém hnízdě z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Pica pica*: Čeperka 29.04.1936 [5c], Drozdice 28.04.1913 [2a], 23.05.1913 [5b], Poběžovice 1914 [3]. – O hnízdu z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Corvus monedula*: Čeperka 01.05.1933 [5b], Dobříš 04.05.1913 [4], Poběžovice 04.1914 [2], 1914 [5], 1914 [3], Vysoké Chvojno 25.04.1914 [4a]. – MUSÍLEK (1946: 44) označil lokalitu Čeperka jako Stéblová.

- Corvus frugilegus*: Stéblová 21.04.1932 [3]. – Původ této snůšky je nejasný. MUSÍLEK (1939c: 68) ji v podrobném přehledu dat o hnízdění havranů ve Východních Čechách vůbec neuvádí. MUSÍLEK (1939c, 1946) našel první hnízda havranů na Pardubicku až roku 1931 u Bukovky. Hnízdní kolonie havranů u Stéblové podle něj sice existovala, ale zanikla už před 1. světovou válkou.
- Corvus cornix*: Čeperka 06.05.1933 [3d], Žernov 14.04.1914 [3a], 30.04.1914 [3b].
- Sturnus vulgaris*: Bohdaneč 03.06.1933 [1], Nemošice 30.04.1913 [4], Vysoké Chvojno 25.04.1922 [1], 15.04.1926 [2], 30.05.1926 [1], 04.05.1928 [1], 12.05.1931 [1], 26.06.1932 [1].
- Passer domesticus*: Bohdaneč 05.05.1934 [4], 12.05.1934 [4], Černá za Bory 29.04.1913 [2], 29.04.1913 [1], 02.05.1913 [1], 02.05.1913 [3], Nemošice 03.05.1913 [4], 12.06.1913 [3], 12.06.1912 [2], 28.06.1913 [2], 24.04.1913 [1], s.l. s.d. [6], Pardubičky 07.05.1913 [6], Vysoké Chvojno 1931 [1].
- Passer montanus*: Vysoké Chvojno 06.06.1931 [1].
- Fringilla coelebs*: Drozdice 14.05.1913 [5], s.l. 26.04.1913 [1], Nemošice 28.04.1913 [3], 28.04.1913 [2], 17.05.1913 [4], 29.04.1913 [5], 29.05.1913 [3], 09.05.1913 [2], 24.04.1913 [1], Pardubice – halda 01.05.1913 [5], 12.05.1913 [4], Poběžovice 05.05.1914 [5], Vysoké Chvojno 03.05.1915 [3], 13.05.1915 [4], 01.06.1915 [4].
- Serinus serinus*: Nemošice 12.06.1913 [1], Pardubice – Zámek: 05.04.1913 [1], Pardubičky 06.05.1913 [2], Poběžovice 1914 [4].
- Carduelis chloris*: Nemošice 10.06.1912 [5], 29.05.1913 [5], 21.06.1913 [1], 16.07.1913 [4], Pardubičky 31.05.1912 [1], Studánka 30.04.1913 [5], Viniče 01.05.1913 [2], Vysoké Chvojno 04.05.1914 [5], 03.05.1915 [2].
- Carduelis carduelis*: Poběžovice 1914 [5], Štětín 28.06.1913 [1a]. – O hnízdě z Poběžovic se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje.
- Carduelis cannabina*: Dubovec 29.04.1914 [4b], Poběžovice 22.04.1914 [5a]. – Data nálezu poběžovického hnízda byla doplněna podle MUSÍLKA (1946: 51).
- Coccothraustes coccothraustes*: Spojil 09.05.1913 [5b].
- Emberiza citrinella*: Nemošice 11.06.1912 [3], 14.04.1913 [3], 10.05.1913 [3], 13.05.1913 [4], 29.05.1913 [1], 30.05.1913 [3], 06.06.1913 [1], Studánka 22.05.1912 [2], Vysoké Chvojno 04.05.1915 [3], 08.06.1925 [4], Žernov 26.04.1914 [4].
- Emberiza schoeniclus*: Mordíř 06.05.1914 [2a].
- Emberiza calandra*: s.l. s.d. [3]. – MUSÍLEK (1946: 58) napsal, že strnad luční je na Pardubicku běžně hnízdící pták a bez dalších podrobností uvedl rozměry tří vajec. Je pravděpodobné, že se jedná o snůšku z jeho sbírky, která by v takovém případě pocházela z Pardubicka.

Rakousko (1916)

- Falco tinnunculus*: Gaisruck 10.06.1916 [4].
- Hirundo rustica*: Baumgarten 23.05.1916 [3].
- Sylvia nisoria*: Freundorf 14.05.1916 [5].
- Turdus philomelos*: Bruck 15.04.1916 [4].
- Saxicola rubetra*: Kleinstaasdorf 19.05.1916 [7].

Lanius collurio: Freundorf 17.05.1916 [4], 14.05.1916 [2], Kleinstaasdorf 14.05.1916 [4], 14.05.1916 [5], 14.05.1916 [1].
Serinus serinus: Freundorf 21.05.1916 [4].
Carduelis cannabina: Bruck 15.04.1916 [4].
Emberiza citrinella: Freundorf 17.05.1916 [4], Kleinstaasdorf 14.05.1916 [5], Staasdorf 09.05.1916 [5].

Sibiřská anabáze (1918-1920)

Anas querquedula: Šumicha, RU: 1918 [1].
Milvus migrans: Šumicha, RU: 1918 [1].
Buteo buteo vulpinus: Šumicha, RU: 1918 [1].
Falco tinnunculus: Šumicha, RU: 1918 [1].
Fulica atra: Kansk, RU 28.06.1919 [1].
Streptopelia turtur: Šumicha, RU: 1918 [1].
Strix aluco: Šumicha, RU: 1918 [1].
Tyrannus tyrannus: Valcartier, CA: 09.07.1920 [3].
Alauda arvensis: Kansk, RU 29.06.1919 [1], 01.07.1919 [3].
Eremophila alpestris: Valcartier, CA: 07.07.1920 [3].
Riparia riparia: Šumicha, RU: 1918 [1].
Hirundo rustica: Valcartier, CA: 17.07.1920 [1].
Anthus campestris: Krasnojarsk, RU: 16.06.1919 [6]. – Viz MUSÍLEK (1927: 167-168, 1941).
Anthus trivialis: Krasnojarsk, RU: 31.05.1919 [3].
Anthus novaeseelandiae: Kansk, RU: 18.07.1919 [4].
Motacilla flava: Kansk, RU: 20.06.1919 [2].
Motacilla alba: Krasnojarsk, RU: 25.05.1919 [2], 30.05.1919 [3].
Saxicola torquata: Kansk, RU: 20.06.1919 [3].
Turdus merula: Šumicha, RU: 1918 [1].
Turdus hortulorum: Vladivostok, RU: 30.05.1920 [5]. – Viz MUSÍLEK (1927: 172, 1937: 23).
Turdus migratorius: Valcartier, CA: 11.07.1920 [3].
Hippolais icterina: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [1], 1918 [1].
Sylvia borin: Šumicha, RU: 1918 [1].
Sylvia atricapilla: Šumicha, RU: 1918 [2].
Muscicapa striata: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [1], Krasnojarsk, RU: 09.06.1919 [4].
Parus major: Šumicha, RU: 1918 [1].
Remiz pendulinus: Šumicha, RU: 1918 [1].
Bombycilla cedrorum: Valcartier, CA: 08.07.1920 [4].
Oriolus oriolus: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [1].
Oriolus chinensis: Vladivostok, RU: 03.06.1920 [3]. – Viz MUSÍLEK (1927: 171, 1936: 51).
Lanius cristatus: Vladivostok, RU: 24.05.1920 [1], 03.06.1920 [4]. – Viz MUSÍLEK (1937: 20).
Pica pica: Krasnojarsk, RU: 08.05.1919 [3], Poselok Baranovskij, RU: 05.05.1920 [2]. – O hnízdu z Poselka Baranovského viz MUSÍLEK (1936: 50).
Corvus frugilegus: Duiquingshan, CN: 21.04.1920 [5], 21.04.1920 [5].

- Corvus cornix*: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [3], Kiparisovo, RU: 07.05.1920 [2], Krasnojarsk, RU: 11.05.1919 [3]. – O hnízdu z Kiparisova viz MUSÍLEK (1936: 50).
- Sturnus vulgaris*: Šumicha, RU: 1918 [1].
- Passer domesticus*: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [4], Krasnojarsk, RU: 30.05.1919 [2].
- Carduelis chloris*: Šumicha, RU: 1918 [3].
- Carduelis carduelis*: Šumicha, RU: 1918 [1].
- Carpodacus erythrinus*: Kansk, RU: 14.07.1919 [1].
- Uragus sibiricus*: Vladivostok, RU: 28.05.1920 [4], 30.05.1920 [4]. – Viz MUSÍLEK (1936: 51).
- Emberiza citrinella*: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [2].
- Emberiza schoeniclus*: Šumicha, RU: 1918 [1], 1918 [1].
- Emberiza aureola*: Kansk, RU: 20.06.1919 [4], 22.06.1919 [4], 28.06.1919 [4].
- Emberiza leucocephala*: Krasnojarsk, RU: 23.05.1919 [4], 23.05.1919 [3].
- Emberiza spodocephala*: Vladivostok, RU: 28.05.1920 [5], 28.05.1920 [5]. – Viz MUSÍLEK (1936: 52-53).
- Pooecetes gramineus*: Valcartier, CA 01.07.1920 [1], 04.07.1920 [1], 09.07.1920 [5].
- Spizella passerina*: Valcartier, CA 09.07.1920 [1].
- Species indet.: Kansk, RU: 14.07.1919 [1].

Různé

- Ardea cinerea*: Briesen, DE: 05.03.1910 [4], Dobříš, CZ: s.d. [1].
- Nycticorax nycticorax*: „Uhry“: 15.09.1909 [3].
- Cygnus olor* (z chovu): Dobříš, CZ: s.d. [1], 1914 [1], Pardubice, CZ: s.d. [1].
- Anser anser* f. *domestica* (z chovu): s.l. s.d. [2], s.d. [2].
- Anas platyrhynchos* f. *domestica* (z chovu): s.l. s.d. 26.04.1913 [1], Pardubičky, CZ: 1913 [1].
- Bucephala clangula*: „Mark Brandenburg“, DE: 10.05.1908 [5].
- Buteo lagopus*: „Laponsko“: 10.05.1910 [2].
- Circus pygargus* (získáno od A. Mrázka z Brna): s.l. s.d. [1].
- Circus aeruginosus*: Rusovce, SK: 1913 [2].
- Falco columbarius*: „Karasuondo“: 16.05.1910 [4].
- Tetrao urogallus*: Dobříš, CZ: 12.05.1911 [1], 03.05.1912 [1], 16.05.1912 [1].
- Coturnix coturnix*: Velika Kom'jaty, UA: 25.05.1934 [3].
- Pavo cristatus* (z chovu): s.l. s.d. [1].
- Gallus gallus* f. *domestica* (z chovu): s.l. s.d. [4], s.d. [2].
- Otis tarda*: Pinnow, DE [1].
- Limosa lapponica*: „Hollandsko“: 04.06.1909 [3]. – Tento břehouš v Holandsku nehnízdí. Zřejmě se jedná o překlep za „Laponsko“, odkud Musílek ve sbírce má několik vajec severských ptáků.
- Tringa totanus*: Dobříš, CZ: s.d. [1].
- Numenius arquata*: Nauen, DE 19.04.1910 [3].
- Larus argentatus*: Sylt, DE 05.06.1909 [2].
- Sterna hirundo*: Nový rybník, CZ: 10.06.1935 [3].
- Sterna albifrons*: „Quirun“: 11.06.1901 [3].

- Chlidonias leucopterus*: „Uhry“: 28.05.1910 [1].
Columba livia f. *domestica* (z chovu): Drozdice, CZ: 04.1913 [2], Nemošice, CZ: 03.1913 [2].
Streptopelia roseogrisea f. *domestica* (z chovu): Pardubičky, CZ: 05.1913 [2].
Streptopelia turtur x *Streptopelia roseogrisea* f. *domestica* (z chovu): Vysoké Chvojno, CZ: zač. 05.1925 [1].
Bubo bubo: Pardubice, CZ: 1934 [2].
Asio otus: „Kuchňava“: 04.1931 [2].
Alcedo atthis: Dobříš, CZ: 1907 [1].
Alauda arvensis: Velika Kom'jaty, UA: 29.04.1933 [3], s.l. s.d. (z Ciprový sbírky) [3].
Phoenicurus ochruros: Velika Kom'jaty, UA: 16.05.1933 [1].
Turdus iliacus: „Laponsko“: 05.07.1912 [4].
Lanius collurio: Velika Kom'jaty, UA 30.05.1933 [3].
Lanius minor: Velika Kom'jaty, UA: 01.05.1933 [3].
Pica pica: Velika Kom'jaty, UA: 27.04.1933 [3].
Corvus frugilegus: Havranec, CZ: 15.04.1928 [5], Veltrusy, CZ: 10.04.1926 [2], 10.04.1926 [2].
Corvus corone: s.l., DE: s.d.: [5].
Passer domesticus: Velika Kom'jaty, UA: 1933 [3], 1933 [3], 1933 [2], 1933 [2], 1933 [1].
Serinus canaria (z chovu): s.l. 05.04.1913 [1].

Závěr

Josef Musílek (1885-1941) vytvořil v letech 1912-1937 rozsáhlou sbírku ptačích vajec, která je hodnotná především jako dokladový materiál o hnízdním výskytu jednotlivých druhů a jako zdroj srovnávacího materiálu. Méně využitelná je pro studium hnízdní biologie ptáků, protože Musílek bral do sbírky kromě celých snůšek i jednotlivá vejce, případně snůšku neodebral naráz, ale vejce bral postupně. Srovnání oologické sbírky Josefa Musílka a jeho monografického zpracování ptáků Pardubicka (MUSÍLEK 1946) ukázalo, že sbírka obsahuje řadu snůšek z Pardubicka, o nichž se MUSÍLEK (1946) nezmiňuje, byť u daných druhů jinak jednotlivě vypsál všechna nalezená hnízda. Musílkova oologická sbírka tedy přináší doplňkové údaje o hnízdění ptáků na Pardubicku v období rámovaném lety 1912 a 1937.

Summary

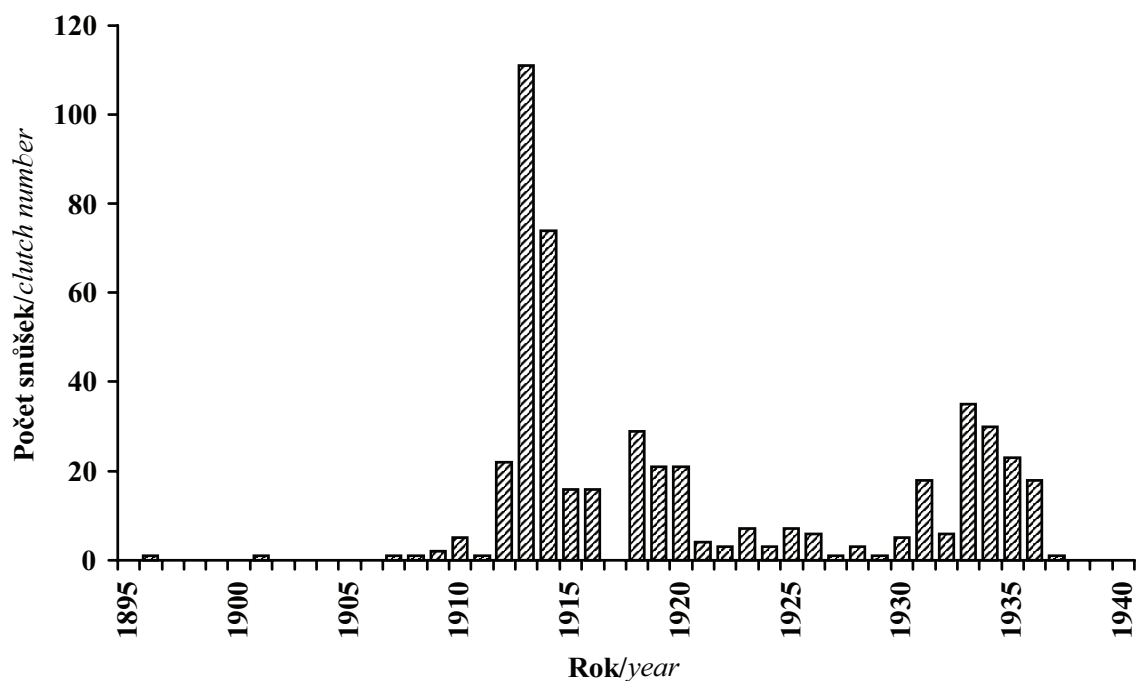
Josef Musílek (1885-1941) created large collection of bird eggs, which is now housed in the Department of Zoology, National Museum, Praha, Czechia (NMP P6V 45640-46005 and P6V 100000-100155). It contains 1621 eggs in 522 clutches.

Musílek collected most eggs in 1912-1915 and 1921-1936 in the Pardubice region, Czechia. He collected eggs also in Austria (1916), Russian Siberia (1918-1919), China (1920), Russian Far East (1920), and Quebec, Canada (1920). All localities are listed above in the section „Lokality“, where the position of individual localities is indicated by map field codes in Czechia, and by geographic coordinates in the rest of the world.

Species are listed systematically in four separate sections, incl. Pardubice region („Pardubicko“), Austria („Rakousko“), Asia and Canada („Sibiřská anabáze“), and Varia („Různé“). Localities and dates of egg collection are given in each case. The number of eggs in each clutch is given in brackets. Letters added to numbers in brackets in the „Pardubicko“ section refer to the published information (MUSÍLEK 1946). Abbreviations are as follows: s.l. = no locality, s.d. = no date.

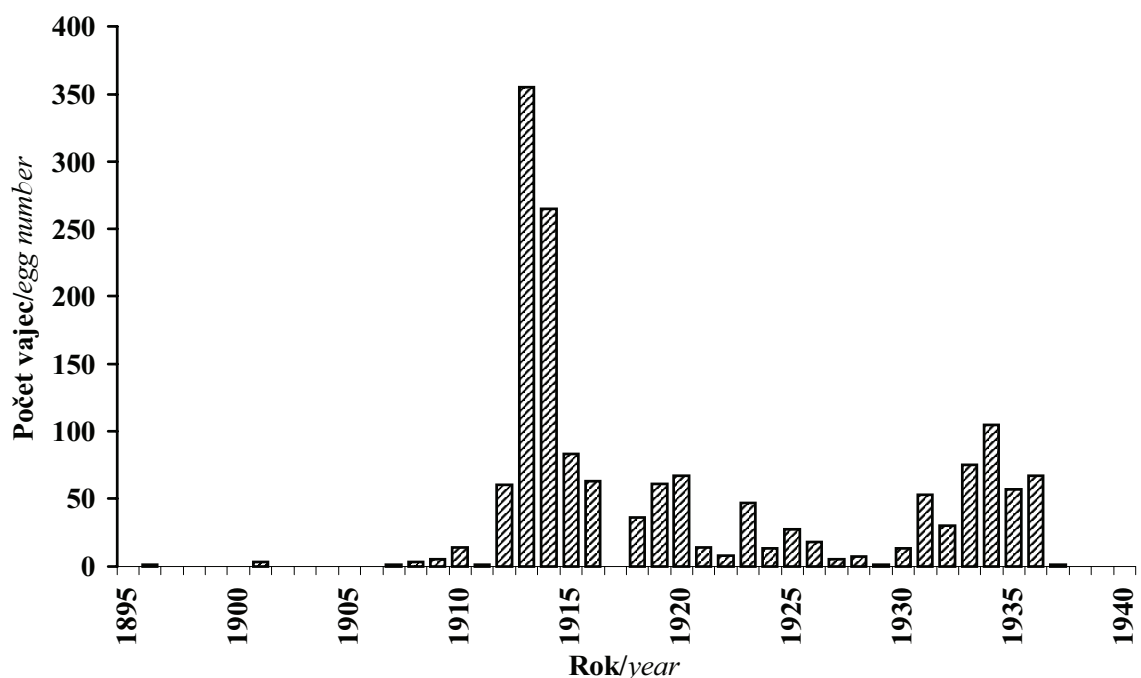
Literatura

- ČERNÝ W., 1941: Za Josefem Musílkem. *Věda přírodní*, 20.: 223-224.
- GEBHARDT L., 1964: Die Ornithologen Mitteleuropas. *Brühlscher Verlag, Giessen*.
- HUDEK K., 1999: Ornitologové České republiky. *Muzeum Komenského v Přerově, Přerov*.
- HUDEK K., CHYTILOVÝ J., ŠTĚPÁNEK K. & BEJČEK V., 1995: Ptáci České republiky. *Sylvia*, 31: 97-152.
- KLIKA J., 1941: Josef Musílek †. *Kráska našeho domova*, 33: 145.
- MLÍKOVSKÝ J., 2003: Ornitologické tabulky. *ČSOP, Vlašim*.
- MUSÍLEK J., 1927: O některých sibiřských ptácích. *Věda přírodní*, 8: 166-173.
- MUSÍLEK J., 1936a: O hnízdění vodouše kropenatého (*Tringa ochropus* [L.]) u nás. *Sylvia*, 1: 2-5.
- MUSÍLEK J., 1936b: Ornitologická pozorování z Ussurijského kraje a okolí Vladivostoku. *Sylvia*, 1: 49-53.
- MUSÍLEK J., 1937: Ornitologická pozorování z Ussurijského kraje a okolí Vladivostoku [pokračování]. *Sylvia*, 2: 20-23, 34-38.
- MUSÍLEK J., 1939a: O bahňácích (Limicolae) na Pardubicku. *Sylvia*, 4: 1-9, 50-53, 61-68.
- MUSÍLEK J., 1930b: O hnízdění puštíka obecného (*Strix aluco* L.) na zemi. *Sylvia*, 4: 21-22.
- MUSÍLEK J., 1939c: Havraní kolonie ve východních Čechách, zejména na Pardubicku. *Sylvia*, 4: 65-70.
- MUSÍLEK J., 1941: Linduška úhorní (*Anthus campestris*) v okolí Krasnojarska (stř. Sibiř). *Sylvia*, 6: 8-10.
- MUSÍLEK J., 1946: Ptactvo Pardubicka. In: Urban J., Kubát M., Robl R. & Obhlídal F. (eds.): *Ptactvo Pardubicka. Vydavatelstvo vlastivědného sborníku „Krajem Perštýnův“*, Pardubice: 15-170.
- OBHLÍDAL F., 1985: Stoleté výročí Josefa Musílka., *Sborník Východočeské pobočky České společnosti ornitologické*, 7: 110-111.
- OBHLÍDAL F., 1991: Historie ornitologických výzkumů ve východních Čechách. *Panurus*, 3: 5-26.
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. *Klapalekiana*, 32 (Suppl.): 1-115.
- ROBL R., 1946: Josef Musílek (1885-1941). In: Urban J., Kubát M., Robl R. & Obhlídal F. (eds.): *Ptactvo Pardubicka. Vydavatelstvo vlastivědného sborníku „Krajem Perštýnův“*, Pardubice: 7-8.
- ŠRÁMEK-HUŠEK R., 1941: Za † českým ornitologem Josefem Musílkem. *Sylvia*, 6: 1-3.
- ŠTEIDLER F., 1937: Pěší pluk 9. Karla Havlíčka Borovského. *Naše záloha, Praha*.

Obr. 1: Vývoj oologické sbírky Josefa Musílka podle dat sběru snůšek (n = 491).

Fig. 1: Development of Josef Musílek's oological collection according to the data of clutch collection (n = 491).

Obr. 2: Vývoj oologické sbírky Josefa Musílka podle dat sběru vajec (n = 1559).

Fig. 1: Development of Josef Musílek's oological collection according to the data of egg collection (n = 1559).